Gemeente Rotterdam

Maatschappelijke Ontwikkeling
Welzijn, Samenleven, Sport, Digitale Inclusie
Faouzi Achbar MBA MSc

Postadres: Postbus 70012
3000 KP Rotterdam
Website: www.rotterdam.nl

Van: Carolien Vogelaar
Telefoon: 14 010
E-mail: bbo@rotterdam.nl

Aan de gemeenteraad

Ons kenmerk: D2404-50869 - 24bo004336

Onderwerp: Rotterdamse monitor inburgering

Datum: B&W 23 april 2024

Op welke gronden deze brief? / Waarom nu voorgelegd?
Met ingang van 2022 is de gemeente verantwoordelijk voor de nieuwe Wet inburgering, Wi2021. Daarnaast is de gemeente nog verantwoordelijk voor de vorige stelsels, Wi2007 en Wi2013. Jaarlijks rapporteert het college over de Rotterdamse opgave inburgering via de Rotterdamse monitor inburgering. Hierbij wordt de monitor van 2023 aan u aangeboden.

Relatie met het coalitieakkoord/collegewerkprogramma/begroting/eerder aangenomen moties en gedane toezeggingen:
- Coalitieakkoord 'Eén Stad' (2022 – 2026)
- Rotterdamse Aanpak Inburgering (november 2021)[1]

Toelichting:
De Rotterdamse monitor inburgering 2023 beschrijft de resultaten van de uitvoering van de Rotterdamse opgave inburgering (21bb14516) in 2023, het tweede jaar na invoering van de nieuwe Wet inburgering. Binnen de nieuwe Wet inburgering hebben de gemeenten de regierol op de inburgering van statushouders en gezinsmigranten.

Het doel van de nieuwe wet is dat inburgeraars beter worden geholpen bij hun inburgering en daardoor beter kunnen meedoen in de Rotterdamse samenleving.

In 2023 zijn in Rotterdam positieve resultaten bereikt: de taakstelling voor het huisvesten van statushouders is behaald. Daarbij stromen er, ten opzichte van 2022, relatief meer statushouders uit naar werk of een opleiding, met name veel jonge inburgeraars zijn in 2023 een opleiding gestart.

Door de hoge taakstelling hebben meer statushouders een bijstandsuitkering. Er zijn nog niet veel inburgeraars ingeburgerd, maar dat was ook de verwachting; de wet is pas in 2022 van start gegaan en men heeft drie jaar de tijd om in te burgeren. Tot slot doet al 31% van de statushouders die op de doorstroomlocatie ferry Silja Europa (sinds juli 2023) verblijven, mee aan de Vroege Start, om alvast met hun inburgering te beginnen vooruitlopend op hun definitieve huisvesting.

[1] Per 2023 gaat de Rotterdamse Aanpak Inburgering verder als de Rotterdamse opgave inburgering.

De gemeente Rotterdam werkt met veel betrokken partijen samen om de nieuwe wet uit te voeren. We zien dat we de uitvoering van de wet steeds meer 'in de vingers' hebben. De inburgeraar wordt daarbij steeds centraal gesteld. Wat hebben zij nodig om zo goed mogelijk en snel te kunnen inburgeren en te participeren? We bieden daarom ook binnen de kaders maatwerk aan. De samenwerking met de betrokken (taal)aanbieders, Vluchtelingenwerk, regiogemeenten en consulenten is hierin belangrijk en loopt goed.

Als gemeente moeten we de inburgeraars (statushouders) begeleiden vanuit de Wet inburgering en de Participatiewet. Een mooie kans om beide doelen (de taal leren én werken) elkaar te laten versterken, maar in de praktijk is dit soms lastig te combineren. Hier besteden we ook veel aandacht aan, omdat het vaak om complexe problematiek gaat bij de inburgeraars.

Voor deze brief hebben we de belangrijkste resultaten 2023 op een rij zet en lichten we eerst de doelgroepen van inburgering nader toe:

1. Statushouders:

Een statushouder is iemand die als vluchteling wordt erkend en een asielstatus krijgt. Hij of zij wordt ook wel vergunninghouder genoemd. Statushouders hebben een verblijfsvergunning en mogen een opleiding volgen en werken in Nederland.

2. Gezinsmigranten en overige migranten:

Een gezinsmigrant is een persoon die van buiten de EU naar Nederland komt, om een huwelijk of partnerschap aan te gaan met een in Nederland gevestigde persoon of tot Nederlander genaturaliseerde partner (de referent). Dit zijn geen vluchtelingen. Daarnaast is er een kleine groep 'overige migranten': dit zijn geestelijke bedienaren (bijvoorbeeld een imam) en familieleden van kinderen die onder het kinderpardon vallen. Dit zijn geen statushouders en zij vallen onder dezelfde regelingen als gezinsmigranten.

Als de in Nederland gevestigde persoon (de referent) zelf een statushouder is, dan is in dat geval de gezinshereniger of nareiziger ook een statushouder. Dus zij vallen onder de eerste doelgroep zoals hierboven beschreven.

Resultaten 2023

De belangrijkste uitkomsten van de Rotterdamse monitor inburgering 2023 zijn de volgende:

- Rotterdam heeft in 2023 de wettelijke taakstelling om statushouders te huisvesten ruimschoots gerealiseerd, ondanks de grote druk op de woningmarkt. Rotterdam moest in 2023 1.337 personen huisvesten en heeft 1.393 personen gehuisvest, dankzij de inzet van vele partijen. De extra 56 personen worden in mindering gebracht op de taakstelling van 2024. De druk binnen de opgave huisvesting statushouders blijft echter onverminderd hoog.

- 819 statushouders zijn aan het werk gegaan of hebben een opleiding gestart en zijn daarmee uit de uitkering uitgestroomd. Zowel het percentage uitgestroomde jongeren, als volwassenen is toegenomen in vergelijking met 2022, dankzij de inzet van de inburgeraars en gespecialiseerde consulenten van de gemeente. Opvallend is de toename van het aantal jongeren dat een opleiding startte. In 2022 is 23% van de jongeren uitgestroomd naar een opleiding, in 2023 is dit gestegen naar 42%.

- In 2023 zijn 25 statushouders begonnen met een leerwerktraject binnen de gemeente Rotterdam.

- Het aantal huishoudens bestaande uit statushouders met een uitkering is met 2.555 hoger dan eind 2022 (2.380 huishoudens). De stijging heeft te maken met de hogere taakstelling.
- Voor statushouders is de B1-leerroute - die moet leiden tot het taalniveau B1, met meer kansen op de arbeidsmarkt - de meest gevolgde (66%) inburgeringsleerroute. Daarna volgen de Onderwijsroute (17%) en de Z-route (17%), die leidt tot zelfredzaamheid. Deze percentages zijn in lijn met onze verwachtingen. Voor gezinsmigranten is bij 95% de B1-leerroute de meest passende leerroute en voor 5% de Z-route. Dit is ook in lijn met de verwachting.
- De pilot Vroege Start is in 2022 gestart op het schip Statendam. In deze pilot hebben 49 jonge statushouders tot ongeveer 30 jaar deelgenomen aan de Vroege Start. Zij hebben verschillende activiteiten binnen de Brede intake gevolgd. Dit heeft ertoe geleid dat 17 statushouders met een leerroute gestart zijn voordat zij gehuisvest werden en 32 statushouders direct met een leerroute konden starten na verhuizing. Het is van grote meerwaarde voor de statushouders dat zij al kunnen werken aan hun inburgering, terwijl zij nog aan het wachten waren op huisvesting. Deelname aan de Vroege Start is vrijwillig, maar niet vrijblijvend.
- Van de statushouders die op de doorstroomlocatie ferry Silja Europa (sinds juli 2023) verblijven, doet ongeveer 31% mee aan de Vroege Start.
- Het aantal inburgeraars dat aan de inburgeringsplicht heeft voldaan is in 2023 nog beperkt. Dat is logisch: de wet ging in 2022 in en inburgeraars hebben drie jaar de tijd. Dus afgelopen jaar waren zelfs de vroegste inburgeraars onder de nieuwe wet nog geen twee jaar bezig met de inburgering. Toch hebben 13 gezins- en overige migranten en één statushouder hun inburgering afgerond. De verwachting is dat in 2024 meer mensen hun inburgering zullen afronden.

Naast bovenstaande cijfers en resultaten willen we u nog van een paar ontwikkelingen op de hoogte brengen:

- We passen binnen de inburgeringswet maatwerk toe. Zo zijn we binnen de Rotterdamse Taalstart met onlinegroepen gestart, zodat ook statushouders kunnen deelnemen die gezondheidsklachten hebben en daardoor minder mobiel zijn of die (nog) geen kinderopvang geregeld hebben.
- Per 2024 is het programma Rotterdamse Taalstart herzien en opnieuw aanbesteed, waardoor er nu nog meer mogelijkheden zijn voor het bieden van maatwerk voor statushouders. Vanaf januari heet het programma Starten in Rotterdam.
- Binnen de B1-route zijn de mogelijkheden voor online aanbod door Blik op Werk deels aangepast. We zijn momenteel in gesprek met de taalaanbieders van de B1-leerroute voor statushouders hoe we dit aanbod gaan inrichten. Verwachting is dat in het tweede kwartaal van 2024 gestart wordt met online lesaanbod.
- Voor de doelgroep statushouders wordt in elke regio een regionale verbinder ingezet, zo ook in Rijnmond. Elke arbeidsmarktregio heeft al goede voorbeelden van initiatieven bij gemeenten, werkgevers en maatschappelijke organisaties, maar deze zijn vaak alleen lokaal bekend en tijdelijk van aard. De regionale verbinder is onlangs gestart en vervult een spilfunctie in de regio en kan zich richten op o.a. delen van kennis, opschaling van initiatieven en verspreiding van ondersteunings- en financieringsmogelijkheden met het uiteindelijke doel om statushouders duurzamer naar werk te begeleiden.

- In 2022 is er een verkenning gedaan naar toegang tot zorg voor statushouders in de wijk IJsselmonde. Daaruit bleek dat de toegang tot zorg (zowel de vraagwijzer als het wijkteam) voor statushouders niet of onvoldoende toegankelijk is. Deels komt dit doordat statushouders onbekend zijn met ons zorgsysteem en met deze specifieke voorzieningen in de wijk. Dit in combinatie met een taal- en culturele barrière maakt de toegang lastig. Op basis van de uitkomsten van de verkenning is er in 2023 een informeel netwerk (Club IJ) gestart (zoals in de monitor staat beschreven) waar organisaties elkaar snel weten te vinden, zodat nieuwkomers sneller de weg kunnen vinden. Frequent is er overleg met het wijkteam over de toegang tot zorg voor statushouders.
- Tot slot hebben we in Rotterdam in de geest van de Wi2021, en zoals de minister in haar brieven ons opriep, onze actieve regierol gehandhaafd voor de inburgeraars onder de Wi2013. Het gaat om mensen die aan het einde van hun inburgeringslening en/of -termijn zitten, maar de inburgering nog niet heeft afgerond. Deze groep noemen we Einde Lening Inburgeringsplichtigen (ELIP). Afgelopen jaar hebben we 195 inburgeraars met deze ondersteuning succesvol aan de inburgeringsplicht laten voldoen.

In bijgevoegde monitor leest u de resultaten en ontwikkelingen van de Rotterdamse opgave inburgering 2023. De monitor laat vooral de cijfermatige voortgang van de Rotterdamse opgave inburgering over het jaar 2023 zien. De monitor bevat geen financiële verantwoording, deze verloopt via de P&C cyclus.

Onderzoek inburgeringsbeleid Rotterdam
Rotterdam streeft ernaar de nieuwe wet op een goede en effectieve manier uit te voeren; dat is goed voor inburgeraars en goed voor de stad. Daarom laten we door de Erasmus Universiteit en de afdeling Onderzoek van de gemeente Rotterdam een onderzoek doen naar de effectiviteit van de Rotterdamse werkwijze. Dit is een vierjarig onderzoek. Het eerste tussenrapport is in het voorjaar van 2023 uitgekomen. Hiervoor verwijzen we u naar de collegebrief 23bb004013. Het tweede tussenrapport komt na de zomer uit en zullen u deze toezenden. In het eerste rapport is vooral te lezen dat we net waren gestart met de nieuwe wet en te maken hadden met landelijke opstartproblemen. Ondertussen zijn veel van de opstartproblemen in 2023 opgelost. Het tweede rapport geeft een beeld hoe de uitvoering nu loopt op basis van interviews en observaties. Daarnaast worden er focusgroepen georganiseerd met de inburgeraars zelf.

Financiële en juridische consequenties/aspecten:
Vanuit het Rijk ontvangen we jaarlijks middelen via het gemeentefonds voor de uitvoering van de Wet Inburgering. De middelen zijn, met name voor de uitvoering (o.a. consulenten), beperkt. Zo heeft het college bij de Voorjaarsnota 2023 extra middelen beschikbaar gesteld om voldoende aandacht en maatwerk te kunnen blijven bieden. Daarnaast zijn we o.a. vanuit Rotterdam bezig met een landelijke lobby bij het Rijk, tezamen met de VNG, voor het beschikbaar stellen van extra middelen.

Wij stellen voor hiermee de toezegging 23bb006119 'inzet wijkteams inburgering is er een verkenning gedaan naar toegang tot zorg' af te doen. .Dit geldt ook voor de toezegging 24bb000636 'de wethouder zal inburgeringscijfers toesturen'.

Burgemeester en Wethouders van Rotterdam,

De secretaris,

J.H. Meijer, l.s.

De burgemeester,

A. Aboutaleb

Bijlage(n):

- Rotterdamse monitor inburgering 2023